

Medici naar Afghanistan

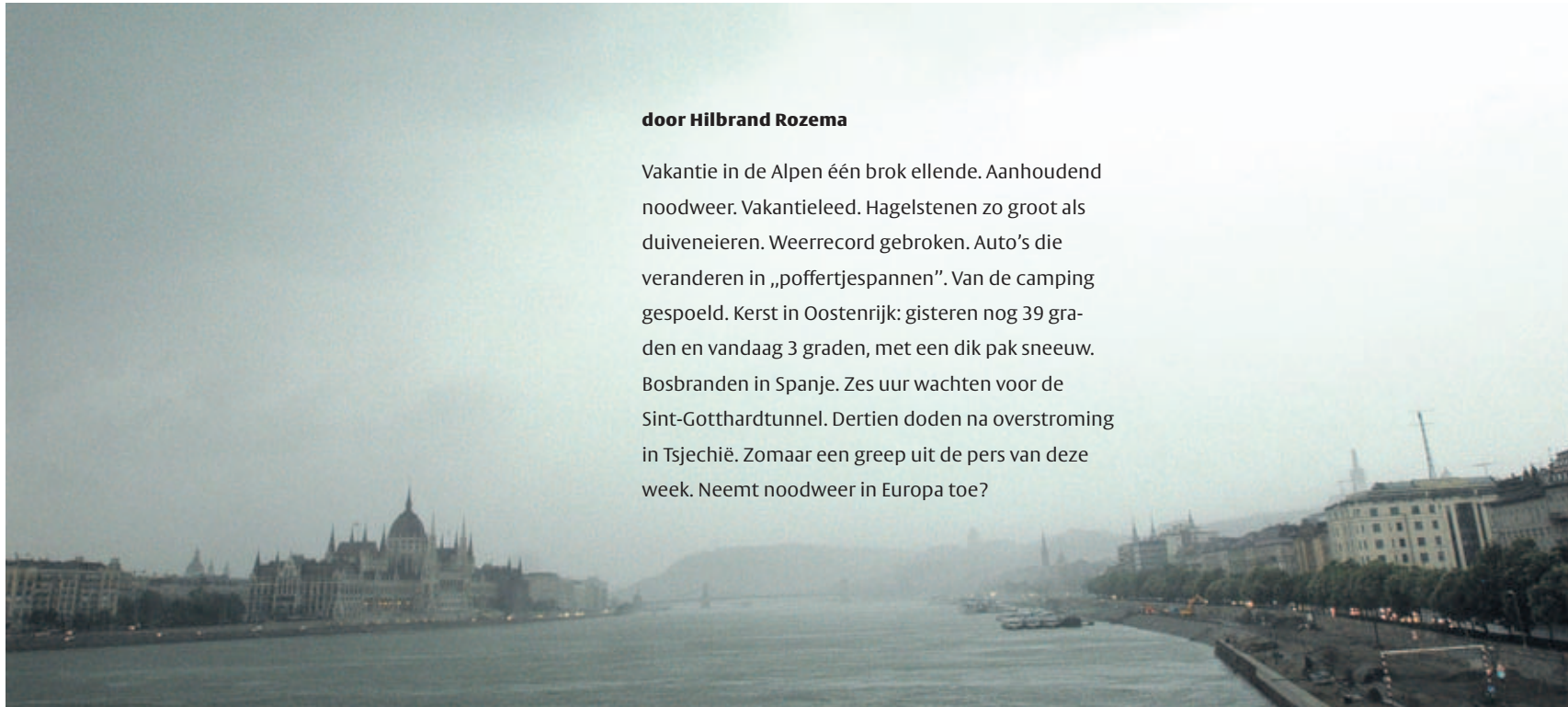
Een chirurg uit het suffige Londen vond al zijn patiënten gezond.

„Nu word ik beslist een tijd terrorist.

Al die fantastische wonden!”

Dick Schinkelshoek

Volgende week uw limerick over de actualiteit op deze plek? Mail naar zoz@nd.nl of fax: 0342 - 411611

door Hilbrand Rozema

Vakantie in de Alpen één brok ellende. Aanhoudend noodweer. Vakantieoord. Hagelstenen zo groot als duivenieren. Weerrecord gebroken. Auto's die veranderen in „poffertjespannen”. Van de camping gespoeld. Kerst in Oostenrijk: gisteren nog 39 graden en vandaag 3 graden, met een dik pak sneeuw. Bosbranden in Spanje. Zes uur wachten voor de Sint-Gotthardtunnel. Dertien doden na overstroming in Tsjechië. Zomaar een greep uit de pers van deze week. Neemt noodweer in Europa toe?

2

CHRISTELIJK GEVEN
GEZOND GEDRAG

3

AFGHANISTAN
WELK LEIDERSCHAP?

5

LEONARD GELUK
TALENTENJAGER

ENDREDACTIE ROEL SIKKEMA
VORMGEVING REINIER S. DORGELO
JAN BOS
LIENEKE EFTING

Noodweer

Om maar met de deur in huis te vallen, net als de natuur zelf: nee. Het lijkt maar zo. Het weer heeft wel ernstig de hik. Vooral aan de noordkant van de Alpen spookt het. Maar dat is (nog) niet structureel, aldus Ad Vonk (ANWB) en Günther Können (oud-KNMI). Het weerpatroon is wel grilliger. We doen er goed aan ons consumptiepatroon wat aan te passen, zegt weerman Reinier van den Berg van MeteoConsult.

De vijfhonderd medewerkers op ANWB-steunpunten voerden tien- tot elfduizend gesprekken. Vonk, al 15 jaar bij de wegridders, zegt dat vakantiegangers niet vaker om hulp vragen vanwege noodweer. Mensen gaan ook rustig zelf elders verder met hun vakantie, als hun spullen niet zijn weggespoeld. „Elke zomer bereiden wij ons voor op bosbranden. Vooral rond de Middellandse Zee kan het branden, pijnbomen doen dat goed, van Spanje tot Turkije. En de bergen zijn gewoon woeste natuur. Ook bij de Zwarte Zee, in het Rhônedal en in de Pyreneeën kan het spoken. Plaatselijke zware regen doet rivieren razendsnel overstromen.”

De evacuatie van campinggasten is anno 2009 veel beter geregeld dan voorheen. Ook het bosbeheer wordt beter. „Dit is geen klimaatprobleem maar een lokaal probleem, een combinatie van ruige bergnatuur en de wens om overal skipistes aan te leggen. Tja, dan gaat de bodem glijden. Ik heb busladingen Nederlanders terug zien komen die hun spulletjes kwijt waren.”

De Hoekendijks uit Barneveld werden vorig jaar door noodweer van de camping in Italië geblazen. Ze kwamen met de schrik vrij en vervolgden hun vakantie elders. Maar iets verderop doodde die storm een vader en zoon uit Noorwegen, toen een boom op hun tent viel. Lidian Hoekendijk: „Als ik nu onze vakantiefoto's bekijk, voel ik de schrik weer. We zijn er nog erg goed vanaf gekomen. We zijn wel ANWB-lid maar dachten er toen niet eens aan. We mochten die dag niet bij onze tent maar waren geen spullen kwijt. Ook de auto was nog oké. We schrokken erg, maar laat dat niemand weerhouden om op vakantie te gaan.” De familie gaat over twee weken „gewoon weer lekker naar Italië.”

Zware storm- en hagelbuien komen elk jaar voor, zegt Ad Vonk. „Bij het Gardameer zijn net weer veel auto's beschadigd. Gelukkig sneuvelen er geen ruiten, zoals een paar jaar terug. Wel verandert je wagen dan in een poffertjespan.”

WEERPATRONEN GRILLIGER, MAAR EXTREMEN ALTIJD AL

Bij de Journaalbeelden van kolkende rivieren in Tsjechië, afgelopen weekend, en de recente herinneringen aan de zware overstromingen van 2000 en 2002, aan Moldau, Elbe en Oder, die Praag en Dresden binnenstroomden en veranderden in meren, is het moeilijk relativeren. Nederland heeft al tien jaar enorme mazzel, simpelweg omdat al dat hemelwater precies aan de 'goede' kant van de Europese waterscheiding valt, en dus niet naar de Noordzee stroomt. Dan zou 1995, toen tweehonderdvijftigduizend mensen hun huis in de Bommelerwaard uit moesten, zich herhalen. Er is echt wel iets aan de hand, zegt weerman Reinier van den Berg. Het sleutelwoord is de grilligheid. Die neemt toe. Dat ontken-

nen noemt hij net zo gek als de kredietcrisis ontkennen. „Zelfs bij een kleine temperatuurstijging zie je dat buien zwaarder worden. In Europa zien we extreem noodweer, elders op aarde enorme bosbranden, zoals in Canada. De uitersten treden soms op in één gebied. In Nederland was 2007 het droogste voorjaar ooit gemeten, met vijftig dagen zonder regen. Diezelfde zomer is het extreem gaan regenen.”

Ook hij relativeert: „Extreem zomerweer gevolgd door zware stortbuien komen keer op keer voor. Maar nu wonen we met bijna zeven miljard man in kwetsbare gebieden. Als dan iets fout gaat, zoals dit weekend, sterven er meteen tien, vijftien mensen. Best mogelijk dat hetzelfde weer een halve eeuw terug geruisloos gepasseerd was.”

In Nederland valt er vaker ergens 50 millimeter op een dag. „Met het weer kan het altijd harder dan het hardste wat je ooit zag. Denk aan tropische cyclonen.” Hij zegt het bijna met voorpret, als echte liefhebber van heftig weer. „Er zijn landen waar 500 millimeter regen per dag valt!” Dat begint wat te lijken op een van de beroemdste regenbuien uit de wereldliteratuur, uit Gabriel Garcia Marquez' epos *Honderd jaar eenzaamheid*. Marquez beschrijft een bui die veertig jaar duurt, waarna er mos groeit op de tanden van de dorpelingen. De bekendste regenbui ter wereld is waarschijnlijk die waarin de ark van Noach dreef (zie Genesis). „Deze zomer is in ons land al twee keer 100 millimeter gevallen, op twee verschillende dagen. Maar uit zeldzame fenomenen kun je lastig conclusies trekken. Wel neemt de overlast toe, omdat meer mensen op een kluitje wonen en door kaalslag op hellingen.” Die mensen wonen in de toegankelijke stroombedden van de rivieren. Een Brit zei ooit, met onnavolgbare logica: 'Als dome mensen slechte huizen bouwen op stomme plekken, neemt het risico van overstroming toe, zelfs als het afneemt'.

Ook van bovenaf gezien, vanuit de Alpen zelf, valt de grilligheid op. Menno Boermans is alpinist en bergreder in Zwitserland en moet er vaak op uit met de helikopter om alpinisten te redden. Vanuit Zermatt meldt hij: „Over de langere termijn merk ik wel dat het weer grilliger wordt, met meer storm en neerslag. Er zijn meer hitte- of neerslagrecords. Vorig jaar hadden we eind oktober al de eerste sneeuw, en op 1 mei nog de laatste sneeuw. Een erg lange winter dus. De toename van neerslag komt hier in

Archieven spreken sussende taal

In 2002 kwamen meer dan honderd mensen om en was er miljoenen schade langs Oder en Elbe. Duits archiefonderzoek relativeert de gedachte dat zulke rampen vaker voorkomen dan tien, vijftig of honderd jaar geleden. Ze nemen in aantal af. Manfred Mudelsee van de Universiteit van Leipzig in Saksen zette alle regionale Elbe- en Oder-vloeden sinds 700 jaar op een rij. De zomervloeden, veroorzaakt door zware regenval, namen niet toe of af sinds 1820 (Elbe) en 1920 (Oder). De winteroverstromingen namen af, omdat die vaak veroorzaakt werden door dammen van kruisend ijs die smelten en breken in de lente. Na 1850 komen zulke dammen amper nog voor, vermoedelijk mede door het broeikas-effect, waardoor de rivieren 's winters minder vaak bevriezen. Ook uit Engeland komen kalmerende resultaten: het klimaat verandert wel degelijk, het aantal overstromingen (nog) niet. Wel worden meer mensen getroffen, omdat ze te dicht bij de rivier wonen en groter in aantal zijn.

de bergen neer als sneeuw. Misschien dat daardoor de Mont Blanc-gletsjers onderaan afsmelten en de ijsmassa boven de 4500 te gelijk verduubelde.” Vroeger zou een overstroming dagen later één krantkolom vullen. Nu is het binnen een uur wereldwijd op tv, zeggen klimaatkenners Albert Klein Tank (KNMI) en

Günther Können (oud-KNMI). De media vergroten het uit, zegt de laatste. „Bij schade zoals die regelmatig optreedt in het Elbe-bekken is het prettig meteen een oorzaak aan te wijzen, zoals klimaatverandering. Maar vele rampen zijn mensenwerk. Ook van New Orleans was bekend dat de dijken te laag waren voordat Katrina kwam. Zelfs

de schade van de tsunami in Azië had minder gekund als het waarschuwingssysteem, waarover men al jaren sprak, goed was geweest.”

Het is de mens eigen dat hij veiligheid laat versloffen als alles weer een tijdje goed gaat. „De Zuiderzee-watersnood van 1916 leverde ons de Afsluitdijk op. De oorzaak was niet het extreme weer maar de lage dijken. Dat geldt ook voor 1953. De Elberamp in 2002 wakkert nu weer even de politieke wil aan om het aan te pakken.” Maar na twintig jaar is deze ramp, ondanks doden en miljoenen schade, vergeten. Met het water zakt ook de herinnering weg. Volgens Können is het noodweer in Midden-Europa niet uitzonderlijk. „Iedere gewone rivier treedt eens in de vijf eeuwen fiks uit zijn oevers. Stel je een leven op 80 tot 100 jaar, dan is de kans maar liefst 20 procent dat iedereen dat in zijn leven meemaakt. De dijkhoogten langs de Elbe zijn daarbij zodanig dat die kans daar zelfs 50 procent is, eens per eeuw. In Nederland is de kustveiligheid groter en rekenen we met een grote ramp per tienduizend jaar, een kans van 1 procent per mensenleven.”

KLAMMER, BROEIERIGER, HETER, EXTREMER WEER

Niettemin: het weer wordt grilliger, en dat is al begonnen. Nederland wordt klammer, broeieriger en heter. Luchtvochtigheid en neerslag nemen toe, verwacht Günther Können. Vanuit zijn werkplek in Wageningen intussen, wil Reinier van den Berg best een bruggetje maken naar het menselijk gedrag. Hij bepleit duurzaam leven, maar op een inspirerende, positieve manier. „Wat doe je met spaarlampen, energie en vervoer? Ik woon hoog en droog op de Veluwe, voor mij heeft het geen gevolgen. Maar voor twee miljard mensen op aarde wel. Binnen tien jaar kunnen zij in hoge nood zijn, moeten ze hun biezen pakken,” zegt hij, terwijl een roffelende regenbui hem bijna overstemt. „Nederland is welvarend en kan zich beschermen, zeker voor de komende dertig jaar maak ik me geen zorgen. Maar dit gaat niet alleen over ons, dit gaat om de hele wereld.” Van den Berg hoopt op resultaat bij de klimaattop in Kopenhagen, in september. „De bewustwording is nog lang niet waar die moet zijn. Er zijn nog altijd mensen die de kop in het zand steken.”

Bij de foto's: Tal van landen in Oost- en Midden-Europa zijn de afgelopen weken getroffen door hevige noodweer, zoals Hongarije (boven), Tsjechië, Italië en Oostenrijk (midden), van links naar rechts) en nog een keer Tsjechië (onder).

FOTO'S EPA/PETER KOLLANYI/FILIP SINGER/MARKUS LEODOLTER, APJ STEFANO CARDINI